

УДК 338.2

БАРАНОВА Валерія Вадимівна, доцент кафедри економіки та фінансів факультету права та масових комунікацій Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат економічних наук, доцент

БЕЗПЕКА НЕБАНКІВСЬКОГО ФІНАНСОВОГО СЕКТОРА ТА ЇЇ МІСЦЕ У БЕЗПЕЦІ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВИ

Останнім часом увага вчених була зосереджена на дослідженні проблем забезпечення саме економічної безпеки, проте ситуація змінилася і з'являється все більше робіт присвячених забезпеченню фінансової безпеки держави.

Наявність розвиненої та повнофункціональної фінансової системи є запорукою економічного зростання країни. До початку світової фінансової кризи небанківський фінансовий сектор України розвивався досить динамічно: впевнено зростали кількість небанківських фінансових установ, вартість активів, попит на послуги з боку споживачів.

Поява та розвиток небанківських інститутів на ринку фінансових послуг сприяють, як правило, три причини: ріст доходів населення; активний розвиток ринку цінних паперів; надання цими установами спеціальних послуг, яких не можуть надавати банки [1], [2].

Світова фінансово-економічна криза 2008-2009 років мала негативні наслідки для соціально-економічного розвитку України. Такий стан справ змушує заново оцінити рівень і вплив загроз життєво важливим інтересам України, визначитися у стратегічних пріоритетах політики національної безпеки та напрямках удосконалення механізмів їх реалізації.

Згідно до Закону України «Про основи національної безпеки України» № 964-IV від 19.06.2003 р. під національною безпекою розуміється [3]: захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики, охорони здоров'я, освіти та науки, науково-технічної та інноваційної політики, культурного розвитку населення, забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, соціальної політики та пенсійного забезпечення, житлово-комунального господарства, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондових ринків і обігу цінних паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, монетарної та валютної політики, захисту інформації, ліцензування, промисловості та сільського

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ:

Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

«Актуальні питання безпеки фінансової системи держави»,

м. Харків, 21 лютого 2014 року

господарства, транспорту та зв'язку, інформаційних технологій, енергетики та енергозбереження, функціонування природних монополій, використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології і навколишнього природного середовища та інших сферах державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам.

Криза засвідчила вразливість вітчизняної фінансової системи, її залежність від зовнішнього впливу. За таких умов питання захисту національних інтересів держави у фінансовій сфері набуває особливої ваги. Стан національної безпеки у фінансовій сфері залежить від явищ і чинників як внутрішньої, так і зовнішньої фінансово-кредитної політики держави, політичної ситуації, що склалася у державі, досконалості законодавчого забезпечення функціонування фінансової системи, а також міжнародних зобов'язань держави [4].

Насамперед необхідно відзначити, що фінансова безпека є підсистемою економічної безпеки держави. При цьому, з позицій різностороннього підходу фінансова безпека – захищеність фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин; певний рівень незалежності, стабільності і стійкості фінансової системи країни в умовах впливу на неї зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів, що складають загрозу фінансовій безпеці; здатність фінансової системи держави забезпечити ефективно функціонування національної економічної системи та стале економічне зростання [5].

Безпека небанківської системи є складовою національної системи країни, і їй належить істотна роль у формуванні фінансової та економічної політики. Водночас, забезпечення небанківської системи є закономірним явищем у суспільстві з ринковими відносинами. З огляду на це безпека небанківської системи набуває ознак самостійного виду діяльності та потребує відповідного правового статусу та регулювання. Важливою її складовою є безпека фінансової небанківської діяльності як виду безпеки бізнесу в Україні [1].

Іншими словами, безпека небанківських фінансових установ як стан – це наявність таких правових, організаційних, фінансових умов, що дозволяють забезпечувати законну реалізацію фінансових інтересів без виникнення протиріч з інтересами інших суб'єктів, взаємин різних форм власності, стійко функціонувати й протистояти реальній і потенційній внутрішній і зовнішній загрозам та впливам.

У функціональному відношенні безпека небанківських установ повинна розглядатися як процес забезпечення досягнення єдності життєво важливих інтересів, виявлення і попередження загроз, протидії їм, що сприятиме створенню умов надійного функціонування національної фінансової системи та її розвитку. Тому, під забезпеченням безпеки небанківських установ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ:

Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

«Актуальні питання безпеки фінансової системи держави»,

м. Харків, 21 лютого 2014 року

розуміється процес створення умов для стабільного фізичного розвитку, економічного суверенітету установи; попередження й усунення загроз, умов та інших факторів, здатних виявити негативний, дестабілізуючий вплив на процеси фінансової системи установи, усунення протиріч між інтересами держави та окремих не фінансових установ.

Досягнення мети безпеки небанківської діяльності забезпечується шляхом розв'язання таких завдань: профілактики та запобігання правопорушень і злочинних посягань на власність, персонал та імідж установи; своєчасне виявлення реальних і потенційних загроз, вживання заходів щодо їх нейтралізації; оперативного виявлення змін і негативних тенденцій у сферах діяльності, інтересів та інформаційної уваги, своєчасне реагування на них; виявлення та формування сприятливих умов для реалізації установою своїх інтересів; виховання та навчання персоналу з питань безпеки; послаблення шкідливих наслідків від акцій конкурентів або злочинців з підриву безпеки; збереження і ефективного використання фінансових, матеріальних і інформаційних ресурсів фінансової установи [6].

Поглиблення кризових явищ в економіці України вимагає об'єктивної і неупередженої оцінки з точки зору фінансової безпеки політики фінансової стабілізації, яка здійснюється відповідно до вимог міжнародних фінансових організацій і негативно позначається на стані забезпечення економічної безпеки. Фінансова стабілізація не дала поштовху нагромадженню обігових коштів та інвестиційній діяльності. Натомість на тлі кризи платежів відбувається руйнація виробництва, «втеча» українського капіталу за кордон. Працює потужний насос висмокування залишків потенціалу державного сектора і відбувається концентрація багатств у руках незначної групи людей. Вирішення зазначеної проблеми неможливе без внесення коректив в політику економічних реформ, вжиття адекватних дій з боку уряду.

Одним із основоположних чинників незалежності суверенної держави за сучасних умов господарювання є стан її фінансової безпеки. Через швидку зміну ринкової кон'юнктури на світових фінансових ринках та взаємопов'язану систему економічних відносин у структурі світового господарства стан вітчизняного фінансового сектора дедалі складніше контролювати з огляду на нестабільність внутрішнього і зовнішнього середовища. За такої ситуації постає потреба в комплексній превентивній оцінці зовнішніх та внутрішніх факторів, що прямо чи опосередковано впливають на фінансовий сектор країни.

Список використаних джерел:

1. Проблеми функціонування кредитних спілок у фінансово-кредитній системі України [Електронний ресурс] / М.С. Федорець // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – 2011. – Т.3. – № 2. – С. 197–203. – Режим доступу:

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ:
Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
«Актуальні питання безпеки фінансової системи держави»,
м. Харків, 21 лютого 2014 року

http://www.nbuu.gov.ua/portal/chem_biol/nppdaa/econ/2011_2_3/197.pdf

2. Сучасний стан діяльності лізингодавців на фінансовому ринку України [Електронний ресурс] / С.Ю. Кучеренко // Економічний вісник університету. – 2012. – № 19/1. – Режим доступу:

http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/evu/2012_19_1/Kucheren.pdf

3. Закон України від 19.06.2003р. № 964-IV «Про основи національної безпеки України» [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15>

4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.08.2012р. № 569-р «Про схвалення Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері» [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу:

http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article%3Fart_id=352861&cat_id=54063

5. Фінанси: Підручник / [С.І. Юрій, В.М. Федосов, Л.М. Алексеєнко та ін.]; за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с.

6. Гроші та кредит / [М.І. Савлук, А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна та ін.]; За заг. ред. М. І. Савлука. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 598 с.

Одержано 20.01.2014